

Uke 7

18. februar: Martin Luther

Reformator, bibeloversetter og salmedikter (1483 – 1546)

Martin Luther var født i Eisleben den 10.11.1483. Etter et lynnedslag den 2.7.1505 bestemte han seg for å gå i kloster. Han ble augustiner munk i Erfurt. I 1512 ble han teologiprofessor i Wittenberg. Hans bibelske studier førte til hans (gjen-)oppdagelse av frelse ved nåden: Frelst alene på grunn av det Kristus gjorde (sola Christe) og ikke gjennom gode gjerninger eller helgenes forbønn. Frelst alene og gratis ved Guds nåde (sola gratia) som blir tatt imot alene ved tro (sola fide). Bibelen er enekilden for denne åpenbaringen (sola scriptura) og kan ikke overstyres av kirkelig tolkningstradisjon og andre påståtte åpenbaringer. Bibelen er norm for kirken og ikke omvendt. Lekfolk har rett til å tolke Bibelen. Alle kristne er i prinsippet prester (det alminnelige prestedømme) og kan tjene Gud i alle hederlige yrker.

1517 tok Luther med sine teser et oppgjør med den kirkelige avlatshandelen (se 31. oktober). Takket være boktrykkekunsten ble tankene hans fort og vidt spredt. I 1521 ble han lyst i bann av pavekirken. Etter riksdagen i Worms samme året ble han gjemt på borgen Wartburg ved Eisenach hvor han begynte på sin bibeloversettelse fra grunntekstene til folkelig tysk. Humanismen i hans samtid var opptatt av antikkens språk og tekster som var blitt bevart i de keltiske klostrene 1000 år tidligere. Luther kunne derfor bruke de tilgjengelige grunntekstene. I 1525 giftet han seg med den tidligere nonnen Katharina av Bora (se 20. desember). I 1529 gav han ut den lille og den store katekismen. Luther var en betydningsfull salmedikter og regnes som grunnlegger av den evangeliske kirkesangen. Den lutherske tenkningen spredte seg raskt også takket være salmesangen¹. For Luther var musikken Guds gode gave til menneskene, den skulle brukes i gudstjenesten. Luthersk tenkning ligner på keltisk kristen fromhet når den problematiserer et klart skille mellom det sakrale og det profane. Martin Luther døde i Eisleben den 18. februar i 1546 og ble gravlagt i Wittenberg.

Bønn: Jeg ber at alt jeg gjør, og hele mitt liv må behage deg.

I dine hender overgir jeg meg selv, med sjel og legeme og alle ting.

La din hellige engel være med meg, så den onde fiende ikke får makt over meg.

(fra Martin Luthers morgenbønn, i Norsk salmebok med bønnebok s. 1043)

Bibeltekster: Sal 71   Rom 1,13-20   Mark 9,14-29

Vi er tiggere, det er sant!

(slutten på Martin Luthers siste notat: "Wir sind Bettler, das ist wahr")

Andre merkedager:

14. februar Valentinsdagen: Valentin var en prest som mot keiserens forbud viet kjærestepar. Han ble drept som martyr i 269. I engelskspråklige land sender kjærester denne dagen kort til hverandre, en skikk som de senere år har kommet til Norge også.

15. februar: Sigfrid (Sigurd) er nok identisk med biskop Sigurd som i 995 kom sammen med Olav Tryggvason (se 11. august) fra England til Moster og året etter til Selja. Senere ble han biskop i Sverige hvor han døpte Olaf Skötkonung. Han døde i Växjö den 15.2.1045.

17. februar: Lars Jacobsen Haetta (5.1.1834-17.2.1896) var laestadianer som ble dømt for sin deltakelse i Kautokeinoopprøret i 1852. I fengselstiden oversatte han Bibelen til samisk, og ble for dette benådet i 1867 etter 15 år i fengsel.

¹ På Sunnmøre sang Oluf Skriver lutherske salmer i 1529, se Elseth: Til paradiset med sang, s. 32